

Список використаних джерел

1. Розроблення сценаріїв зміни кліматичних умов в Україні на середньо- та довгострокову перспективу з використанням даних глобальних та регіональних моделей // Звіт про науково-дослідну роботу, 2013. - 135 с. <http://uhmi.org.ua/project/rvndr/climate.pdf>.
2. Розробка модельних засобів для аналізу та оптимізації взаємопов'язаного функціонування продовольчої, водної та енергетичної систем України в умовах глобальних змін навколишнього середовища (Етап II) // що виконується в межах наукового проекту «Моделювання та оцінка сталого використання земельних, водних та енергетичних ресурсів» Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України. Київ, 2016. 168 с.
3. Ромащенко М.І. // Вплив змін клімату на стан забезпечення України водними ресурсами // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Вода для всіх» (21 березня 2019 р.): присвяченої Всесвітньому дню водних ресурсів, ІВПіМ, Київ, 2019. С. 11–13.

УДК 346.5:338.43

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ

Осіпова А.А., канд. екон. наук
e-mail: 1207alla@ukr.net

Уманський національний університет садівництва, Україна

Сільськогосподарське виробництво є однією з пріоритетних галузей вітчизняної економіки. Однак складність його провадження та високий рівень залежності від різних факторів вимагає підвищеної уваги з боку держави, тобто активізації державного регулювання з метою фінансового стимулювання та підтримки розвитку. Таким чином, державне регулювання сільськогосподарського виробництва є невід'ємною складовою державної політики.

За нашими дослідженнями, державне регулювання сільськогосподарського виробництва – це бюджетні витрати на формування та реалізацію інституційних умов і механізмів розвитку окремих видів чи організаційно-правових форм сільськогосподарської діяльності для досягнення економічних, екологічних, соціальних та інших безпекових цілей держави [3].

Практиковані нині інструменти державного регулювання сільськогосподарського виробництва охоплюють різні рівні та напрями її реалізації: бюджетний, правовий, економічний, фінансовий, інвестиційний. Однак лише гармонійне поєднання різних інструментів сприяє отриманню позитивного ефекту від проваджуваних заходів, серед яких для України наразі пріоритетним є соціальний розвиток сільських територій.

Серед складових державного регулювання базисом виступає бюджетне фінансування, за допомогою якого здійснюється стимулювання діяльності основних галузей сільськогосподарського виробництва. Окрім того, використання вищезначеного інструментарію слугує ключовим підґрунтям для пошуку та впровадження на практиці оновлених і вдосконалених

фінансових механізмів взаємодії держави та сільськогосподарських виробників, що спонукають останніх до поглиблених змін у всіх сферах їх діяльності. Допоміжними складовими має виступати доопрацьована методична основа та стимуляційні заходи дотримання встановлених правил.

Говорячи про ефективність проваджуваних в Україні заходів державного регулювання, слід зауважити, що протягом 2010–2018 років більш ніж вдвічі зменшилася частка збиткових сільськогосподарських підприємств: 30,4% у 2010 р. та 13,3% у 2018 р. Разом з тим, слід відмітити про зростання підприємств, які одержали чистий прибуток: з 69,6% у 2010 р. до 86,7% у 2018 р. Однак сума чистого прибутку, отриманого сільськогосподарськими підприємствами протягом 2015–2018 рр. зменшилася на 35 млрд грн. Причина цього полягає у кризових явищах, що спостерігалися в економіці України, відміні спецрежиму ПДВ для сільськогосподарських виробників і скасуванні фіксованого сільськогосподарського податку.

Наступним показником ефективності можна вважати зайнятість сільського населення. При цьому переважна більшість сільського населення зайнята на малих і середніх підприємствах, до яких відносяться сімейні та фермерські господарства. До того ж протягом 2014–2018 рр. частка безробітного сільського населення складала понад 40%. При цьому якщо частка міського населення зменшилася на 5,9 в.п., то сільського – зросла на такий самий відсоток. Водночас, як свідчать статистичні дані, саме на селі є досить високим рівень неформальної зайнятості: 39,6% у 2017 р. та 38,2% у 2018 р. Тобто фактично зайнятість, а відтак і доходи, перебувають у тіньовій площині [2].

Проведений розрахунок показників інвестиційної ефективності державного регулювання сільськогосподарського виробництва в сучасних умовах економіки України засвідчив низьку частку інвестицій, спрямованих у сільське господарство як у ВВП держави, так і в саму галузь. Причому саме по сільському господарству відзначаються спадні тенденції за всіма показниками. Звідси робимо висновок, що проваджувані заходи державного регулювання не сприяють підвищенню рівня інвестиційної привабливості досліджуваної галузі [1].

Як відомо, всі форми державної підтримки, які поєднані із регулюванням в основному осідають у великих і середніх формах сільськогосподарського підприємства, а до малих форм, особливо до особистих селянських господарств вони не доходять. Саме тому державне регулювання сільськогосподарського виробництва у сучасних умовах має враховувати потреби сільськогосподарських виробників різного типу, а тому пропонуємо впровадження моделі комбінованого механізму державного регулювання розвитку сільськогосподарського виробництва. Відповідно до пропозиції, категорії, на які спрямоване державне регулювання, розділені на дві групи: індивідуальні, до яких віднесено особисті селянські господарства, що самостійно укладають угоди з державою та реєструються суб'єктами підприємницької діяльності, й особисті селянські господарства та малі

фермерські господарства, які зареєстровані суб'єктами підприємницької діяльності в межах створених територіальних виробничих кластерів.

Для перших передбачено Програму мікрофінансового регулювання, що об'єднує донорів такої підтримки, як банки, що надаватимуть послуги з мікrokредитування, страхові компанії, що реалізовуватимуть продукти мікрострахування та Державну податкову службу, що контролюватиме оподаткування таких виробників як платників єдиного податку I групи. При цьому стати учасником програми буде неможливо без придбання необхідних продуктів мікрострахування з особистого страхування, за яким зобов'язання зі сплати страхових премій покладається на страхувальника, та страхування майна і виробництва, де обов'язок сплатити страхові премії бере на себе держава. Після того, як одержувач підтримки уклав договори мікрострахування, він може претендувати на отримання мікrokредитів, за якими держава повертає кредитоотримувачу частину відсотків.

Особливість запропонованої моделі полягає в тому, що до наведених програм долучаються науково-дослідні установи, які надають потенційним користувачам програми – малим сільськогосподарським виробникам вихідні матеріали для провадження діяльності: біологічні активи, районовані селекційні сорти сільськогосподарських культур тощо. Також участь у програмах беруть заклади вищої освіти, які надаватимуть виробникам консультаційні послуги щодо участі у програмах, особливостей провадження мікрофінансової і мікрострахової діяльності тощо.

Гармонійне комбінування запропонованих моделей державного регулювання діяльності малих сільськогосподарських виробників дозволить не лише в повній мірі забезпечити зайнятість у сільській місцевості, а й сприяти розвитку усіх сфер сільськогосподарського виробництва й економіки держави в цілому.

Список використаних джерел

1. Total Support Estimate (TSE). OECD. Agriculture statistics (database). URL: <https://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=84840> (дата звернення: 02.02.2021).
2. Економічна статистика. Економічна діяльність. Сільське, лісове та рибне господарство. Рослинництво. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/sg/sg_rik/sg_u/rosl_1991-2019_u.html (дата звернення 24.01.2021).
3. Осіпова А. А. *Напрями державної фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2020. № 4. С. 67–71.* URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-4-5883> (дата звернення 04.02.2021).